

**Prelekcja dla Rodziców klas I – IV na temat:
„MBI 2021: Savoir-vivre epoki cyfrowej.
Jak wychować kulturalnego Cyberobywatela?”**

Od 9 lutego do 31 marca 2021 roku Nasza Szkoła obchodzi po raz 11-ty Dzień Bezpiecznego Internetu. W trakcie tegorocznych obchodów, odbywających się pod hasłem „Działajmy Razem!”, zwracamy uwagę dzieci i dorosłych na szeroko rozumianą kulturę w Sieci oraz elementy savoir-vivru cyberswiata. Kulturalne zachowanie Internautów jest ściśle powiązane z ich bezpiecznym korzystaniem z urządzeń technologii cyfrowej. W poniższej prelekcji przedstawiamy m.in. porady dla Rodziców dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu przez dzieci, wskazówki, czego warto nauczyć dziecko, aby efektywnie dbało o swoje bezpieczeństwo technologiczne oraz zaznajamiamy Małych i Dużych z Dekalogiem Cyfrowego Obywatela.

10 porad dla Rodziców dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu przez dzieci:

1. **Odkrywaj Internet razem z dzieckiem** – bądź pierwszą osobą, która zapozna dziecko z Internetem, odkrywajcie wspólne jego zasoby, spróbujcie wspólnie znaleźć strony, które zainteresują pociechę, a następnie zróbcie listę przyjaznych stron (pomocny może okazać się serwis – sieciaki.pl). Jeśli Twoje dziecko sprawniej niż TY porusza się po Sieci, nie zrażaj się – poproś, by było Twoim przewodnikiem po wirtualnym świecie.
2. **Naucz dziecko podstawowych zasad bezpieczeństwa w Internecie** – uczul dziecko na niebezpieczeństwa związane z nawiązywaniem nowych znajomości w Internecie. Podkreśl, że nie można ufać osobą poznanym w sieci. Ostrzeż dziecko przed ludźmi, którzy mogą chcieć zrobić mu krzywdę i rozmawiaj z dzieckiem o zagrożeniach czyhających w Internecie i sposobach ich unikania.
3. **Rozmawiaj z dziećmi o ryzyku umawiania się na spotkania z osobami poznanymi w Internecie** – dorośli powinni rozumieć, że dzięki Internetowi można nawiązywać przyjaźnie, jednak spotkanie się z nieznanymi poznanymi w Sieci może okazać się bardzo niebezpieczne. Dzieci muszą mieć świadomość, że mogą spotkać się z nieznanymi wyłącznie po uzyskanej zgodzie rodziców i zawsze w towarzystwie dorosłych.
4. **Naucz swoje dziecko ostrożności przy podawaniu swoich prywatnych danych** – dostęp do wielu stron internetowych przeznaczonych dla najmłodszych wymaga podania prywatnych danych. Ważne jest, aby dziecko wiedziało, że podając takie dane zawsze musi zapytać o zgodę rodziców. Dziecko powinno zdawać sobie sprawę z niebezpieczeństw, jakie może przynieść podanie swoich danych osobowych. Ustal z nim, żeby nigdy nie podawało przypadkowym osobom swojego imienia, nazwiska, adresu i numeru telefonu.
5. **Naucz dziecko krytycznego podejścia do informacji przeczytanych w Sieci** – wiele dzieci używa Internetu w celu rozwijania swoich zainteresowań i rozszerzania wiedzy potrzebnej w szkole. Mali Internauci powinni być jednak świadomi, że nie wszystkie znalezione w Internecie informacje są wiarygodne. Nauucz dziecko, że trzeba weryfikować znalezione w Internecie treści, korzystając z innych dostępnych źródeł (takich, jak: encyklopedie, książki, słowniki).
6. **Bądź wyrozumiały dla swojego dziecka** – często zdarza się, że dzieci przypadkowo znajdują się na stronach adresowanych do dorosłych, ale w obawie przed karą boją się do tego przyznać. Ważne jest, aby Ci ufało i mówiło o tego typu sytuacjach, by wiedziało, że zawsze kiedy poczuje się niezręcznie, coś je zawstydzi lub przestraszy, może się do Ciebie zwrócić o pomoc.
7. **Zgłaszaj nielegalne i szkodliwe treści** – wszyscy musimy brać odpowiedzialność za niewłaściwe czy nielegalne treści w Internecie. Nasze działania w tym względzie pomogą likwidować, np. zjawisko pornografii dziecięcej, mowę nienawiści, itp. Nielegalne treści można zgłaszać na policję lub do współpracującego z nią zespołu Dyżurnet.pl.
8. **Zapoznaj dziecko z Netykietą, czyli Kodeksem Dobrego Zachowania w Internecie** – przypominaj dzieciom o zasadach dobrego wychowania. W każdej dziedzinie naszego życia, podobnie więc w Internecie obowiązują takie reguły – powinno się być miłym, używać odpowiedniego słownictwa, nie wolno czytać cudzych maili, kopiować zastrzeżonych materiałów, itp. Twoje dziecko powinno poznać te zasady.
9. **Poznaj sposoby korzystania z Internetu przez Twoje dziecko** – przyjrzyj się, jak Twoje dziecko korzysta z Internetu, jakie strony lubi oglądać i jak zachowuje się w Sieci. Staraj się poznać znajomych, z którymi dziecko koresponduje za pośrednictwem Sieci. Ustalcie zasady korzystania z Sieci oraz sposoby postępowania w nietypowych sytuacjach (przykładowo wzory umów Rodzic – Dziecko można znaleźć w serwisie dzieckowsieci.pl).
10. **Pamiętaj, że pozytywne strony Internetu przeważają nad jego negatywnymi stronami** – Internet jest doskonałym źródłem wiedzy, jak również dostarczycielem rozrywki. Pozwól swojemu dziecku w świadomy i bezpieczny sposób w pełni korzystać z oferowanego przez Sieć bogactwa.

Drogi Rodzicu, Twoje Dziecko powinno znać następujące zasady:

PRYWATNOŚĆ

- W adresie swojej poczty elektronicznej nie używaj własnego imienia i nazwiska (imię.nazwisko@sieciaki.pl).
- Twoje internetowe hasła to Twoja tajemnica. Jeżeli musisz w sieci wybrać jakieś hasło, pamiętaj, żeby nie było łatwe do odgadnięcia i strzeż go, jak oka w głowie.
- Jeżeli prowadzisz w Internecie stronę, nigdy nie podawaj tam swojego adresu domowego, numeru telefonu itp.
- Jeśli wypełniasz formularz rejestracji, gdzie należy wpisać dane osobowe (imię, nazwisko, adres zamieszkania, wiek, adres e-mail), skonsultuj to z rodzicami. Umieszczanie danych osobowych w sieci jest niebezpieczne, warto więc, aby to rodzic zdecydował, czy wpisywanie prywatnej informacji o sobie jest na pewno konieczne.
- Odchodząc od komputera, nie zapominaj o wylogowaniu się ze swojego konta na poczcie czy portalu społecznościowym. Wtedy niepowołane osoby nie będą miały okazji poznać Twoich danych.

PUBLIKACJA ZDJĘĆ W SIECI

- Jeśli publikujesz w sieci swoje zdjęcia, zadbaj, by widzieli je tylko Twoi znajomi. W przeciwnym razie może zobaczyć Twoje zdjęcia ktoś, kto zechce wykorzystać je, by Cię ośmieszyć lub skrzywdzić.
- Nie publikuj w sieci zdjęć czy filmów przedstawiających osoby, które nie wyraziły na to zgody.

ZNAJOMOŚCI W SIECI

- Pamiętaj, że nigdy nie możesz mieć pewności, z kim rozmawiasz w Internecie. Ktoś, kto podaje się za Twojego rówieśnika, w rzeczywistości może być dużo starszy i mieć wobec Ciebie złe zamiary.
- Spotkania z osobami poznanymi w Internecie mogą być niebezpieczne! O każdej otrzymanej propozycji spotkania koniecznie poinformuj rodziców.

ZAPOBIEGANIE CYBERPRZEMOCY

- Jeśli chcesz nagrać film lub zrobić komuś zdjęcie, zawsze zapytaj tę osobę o pozwolenie. Nie można nagrywać ani fotografować osób, które sobie tego nie życzą.
- Nie umieszczaj w sieci zdjęć ani filmików z osobami, które nie wyraziły na to zgody. Jeśli ktoś umieści w Internecie materiał, który Cię obraża lub ośmiesza, zgłoś to natychmiast administratorowi danej strony. Skontaktuj się z konsultantami Telefonu Zaufania dla Dzieci i Młodzieży 116 111 – tam uzyskasz fachową pomoc.
- Nie przenoś konfliktów do Sieci. Nie umieszczaj w Internecie obraźliwych ani ośmieszających filmików. Możesz nimi wyrządzić komuś prawdziwą krzywdę. Szanuj innych internautów. Traktuj ich tak, jak chcesz, żeby oni traktowali Ciebie.

PRZECIWDZIAŁANIE HEJTOWI

Zasady antyhejtowe:

- Zastanów się, zanim odpowiesz na hejterski komentarz. Nie daj się ponieść emocjom, nie odpowiadaj pod wpływem chwili.
- Jeżeli bardzo się złościś, napisz odpowiedź, a potem weź głęboki oddech i skasuj ją.
- Nie odpowiadaj agresją na agresję. W ten sposób jedynie prowokujesz hejtera do dalszego obrażania.
- Nie lajkuj, nie udostępniaj hejterskich komentarzy. W ten sposób jedynie zwiększasz ich zasięg.
- Jeżeli możesz, kasuj nienawistne komentarze.
- Zgłaszaj hejt i mowę nienawiści, korzystając z opcji dostępnych na forach lub w mediach społecznościowych.
- Nie każda krytyka to hejt. Odróżniaj hejt od konstruktywnej krytyki.
- Gdy coś ci się nie podoba lub denerwuje, wyraż to kulturalnie, nie hejtuj.
- Nie rezygnuj z tego, co robisz, myślisz i mówisz tylko ze względu na hejterów.
- Jeżeli nie możesz poradzić sobie z hejterem, zgłoś to osobie zaufanej lub zadzwoń na bezpłatny numer Telefonu Zaufania dla Dzieci i Młodzieży: 116 111.

NADMIERNE KORZYSTANIE Z TECHNOLOGII

- Uważaj! Zbyt długie korzystanie z Internetu może zaszkodzić Twojemu zdrowiu i pogorszyć kontakty z kolegami.
- Nie spędzaj całego wolnego czasu w Internecie. Ustal sobie limit czasu, który spędzasz w Sieci i staraj się go nie przekraczać.
- Nie zaniedbuj szkoły i kolegów, staraj się spędzać z nimi dużo czasu. Nie wykorzystuj Internetu tylko do rozrywki, poszukaj interesujących stron, dzięki którym będziesz mógł rozwijać swoje zainteresowania i pasje.
- Rozwijaj swoje zainteresowania także poza Siecią.

WIRTUALNE ZAKUPY

- Jeżeli chcesz coś kupić w Internecie, poproś o pomoc rodziców. Nigdy nie podawaj numeru karty kredytowej i nie wypełniaj internetowych formularzy bez wiedzy i zgody rodziców.

- Korzystając z aplikacji mobilnych, uważaj na mikropłatności. Niektóre z aplikacji, choć początkowo bezpłatne, posiadają możliwość zakupów wewnątrz aplikacji. Informacja o tzw. mikropłatnościach czy zakupach w aplikacji zazwyczaj znajduje się obok ikony danej aplikacji w sklepie mobilnym.

POSZANOWANIE PRAW AUTORSKICH

- Szanuj prawo własności w Sieci. Jeżeli posługujesz się materiałami znalezionymi w Internecie, programami, muzyką czy filmami, zawsze podawaj źródło ich pochodzenia.
- Korzystając z Internetu podczas odrabiania prac domowych, zawsze sprawdzaj wiarygodność źródła. Nie wszystkie treści w Sieci są prawdziwe i wartościowe.

NETYKIETA

Jeśli chcesz być dobrze traktowany w sieci, i Ty bądź dobry dla innych Internautów. Aby zapobiec „wpadce”, przeczytaj Netykiety i naucz się jej na pamięć:

- Nie roszyłaj internetowych łańcuszków (łańcuszek internetowy to wiadomość zawierająca prośbę o rozesłanie jej do jak największej liczby Internautów, jest popularną formą spamu).
- Staraj się nie nadużywać emotikonów (uśmieszek, buziaczek).
- Bez potrzeby nie pisz dużymi literami, gdyż oznaczają KRZYK.
- Nie bądź Bełkotem, nie prowokuj kłótni w sieci. Staraj się nie irytować innych Internautów.
- Wystrzegaj się Bełkota i internetowych Trollów. Nie daj się sprowokować.
- Nie obrażaj innych użytkowników Sieci. Pamiętaj: również w Internecie jesteśmy odpowiedzialni za swoje działanie.
- Szanuj cudzą własność. Nie podpisuj się pod czyimiś wypowiedziami czy pracami. Korzystając z materiałów znalezionych z Sieci, zawsze podawaj źródło ich pochodzenia.
- Zwracając się do konkretnego Internauty, pamiętaj o używaniu dużej litery w zaimkach: Ty, Tobie, Ci itp.
- Nie zakładaj sobie niepotrzebnych kont e-mail.

ZABEZPIECZ SWOJE URZADZENIA

- W sieci krąży coraz więcej wirusów, które mogą uszkodzić Twój smartfon, tablet czy komputer. Czy masz zainstalowane oprogramowanie antywirusowe? Jeżeli nie, porozmawiaj o tym z rodzicami. Wspólnie wybierzcie i zainstalujcie odpowiedni program.
- Uważaj na e-maile od nieznanymi Ci osób. Nigdy nie otwieraj podejrzanych załączników i nie korzystaj z linków przesłanych przez obcą osobę! Mogą one zawierać na przykład wirusy. Najlepiej od razu kasuj e-maile od nieznanymi.

GDY DZIEJE SIĘ COŚ ZŁEGO...

- Rozmawiaj z rodzicami o Internecie. Informuj ich o wszystkich stronach, które Cię niepokoją. Pokaż im również strony, które Cię interesują i które często odwiedzasz.
- Kiedy coś lub ktoś w Internecie Cię przestraszy, jeżeli otrzymałeś wulgarną lub krępującą wiadomość, nie odpowiadaj na nią. Pokaż ją rodzicom lub innej zaufanej osobie dorosłej. Możesz też zadzwonić do konsultantów Telefonu Zaufania dla Dzieci i Młodzieży pod bezpłatny numer 116111, aby uzyskać fachową pomoc.

DEKALOG CYFROWEGO OBYWATELA

Prawa Internauty:

1. Mam prawo czuć się bezpiecznie w sieci.
2. Mam prawo do współtworzenia Internetu.
3. Mam prawo do wyrażania w sieci własnych poglądów i opinii.
4. Mam prawo do ochrony własnego wizerunku w Internecie.
5. Moje dane podlegają ochronie danych osobowych.
6. Mam prawo do korzystania z rzetelnych źródeł informacji.
7. Mogę pobierać programy z otwartą licencją, słuchać udostępnionej muzyki, oglądać legalne filmy.
8. Mam prawo do poszerzania swojej wiedzy poprzez korzystanie z gier edukacyjnych, portali tematycznych i kursów on-line.
9. Mam prawo do rozrywki w Sieci.
10. Mam prawo do komunikowania się z innymi Internautami.

Obowiązki Internauty:

1. Szanuję innych użytkowników Internetu i traktuję ich tak, jak chcę, żeby oni traktowali mnie.
2. Przestrzegam praw autorskich.
3. Nie używam Internetu, aby szkodzić innym.
4. Korzystam z Internetu z rozwagą i ostrożnością.
5. Mam obowiązek stosowania zasady ograniczonego zaufania wobec ludzi poznanych w Sieci oraz informacji w niej znalezionych.
6. Nie używam Internetu, aby kraść.

7. Nie używam Internetu do oszukiwania, nie wprowadzam innych w błąd, dbam, żeby w Internecie było jak najwięcej prawdziwych informacji.
8. Mam obowiązek zachowania kultury w swoich wypowiedziach w Sieci.
9. Mam obowiązek brać odpowiedzialność za swoje działania w Internecie.
10. Mam obowiązek informować dorosłych o tym, co mnie zaniepokoi w Internecie.

Działając razem – dorośli i dzieci – mamy szansę uczynić cyberswiat miejscem bezpiecznym i przyjaznym dla każdego Internauty, dlatego wszyscy – mali i duzi powinniśmy włożyć wysiłek w budowanie takiego Internetu, na jaki wszyscy zasługujemy. Niewątpliwie przy tym wielkim i odpowiedzialnym dziele pomocne okazały się wszystkie zawarte wyżej wskazówki i porady. A zatem: „Działajmy Razem!”.

Opracowanie: Patrycja Karykowska
(nauczyciel – bibliotekarz)

Bibliografia:

- Staniszevska Zofia, Dzieci w Sieci, czyli dobre maniere w Internecie, Wydawnictwo Debit, Katowice 2017;
- Dekalog Cyfrowego Obywatela, [on-line], [dostęp: 24.03.2021r.], dostępny w Internecie: https://akademia.nask.pl/publikacje/plakat-a3_dekalog_praw_i_obowiazkow.pdf ;
- Sieciaki.pl: Warto wiedzieć! Porady, [on-line], [dostęp: 24.03.2021r.], dostępny w Internecie: <https://sieciaki.pl/warto-wiedziec> ;